

ΚΥΡΙΑΚΟΣ Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΥΔΓΟΡΔΕΣ Δ΄

ο Φίλος
των
Αθηναίων

ΚΥΡΙΑΚΟΣ Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Φίλος των Αθηναίων

ΕΥΔΓΟΡΑΣ Δ΄

(411 - 374 δ. ×.)

Συγγραφέας: Κυριάκος Δ. Παπαδόπουλος

Επιμέλεια κειμένων: Μαρία Νεοκλέους

Καλλιτεχνική Διεύθυνση: Χρύσω Παναγιώτου

Σχεδίαση: Ειρήνη Δ. Κρητικού, Χριστιάνα Παρικιάν

Copyright © 2013, Κυριάκος Δ. Παπαδόπουλος

ISBN: 978-9963-688-90-6

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή ή η μετάδοση του βιβλίου ή μέρους του με οποιοδήποτε μέσο και σε οποιαδήποτε μορφή χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

Κυριάκου Μάτση 1, 6ος όροφος, 1082 Λευκωσία, Κύπρος

Τηλ.: 22 765 999, Φαξ: 22 765 909 | www.power-publishing.com

Παραλαβὼν γὰρ τὴν πόλιν ἐκβεβαρβαρωμένην καὶ διὰ τὴν τῶν Φοινίκων ἀρχὴν οὔτε τοὺς Ἑλληνας προσδεχομένην οὔτε τέχνας ἐπισταμένην οὔτ' ἐμπορίῳ χρωμένην οὔτε λιμένα κεκτημένην, ταῦτά τε πάντα διώρθωσεν καὶ πρὸς τούτοις καὶ χώραν πολλὴν προσεκτήσατο καὶ τείχη προσπεριεβάλετο καὶ τριήρεις ἐναυπηγήσατο καὶ ταῖς ἄλλαις κατασκευαῖς οὕτως ἠΰξησε τὴν πόλιν ὥστε μηδεμιᾶς τῶν Ἑλληνίδων ἀπολελεῖσθαι, καὶ δύναμιν τοσαύτην ἐνεποίησεν ὥστε πολλοὺς φοβεῖσθαι τῶν πρότερον καταφρονούντων αὐτῆς.

(Ἰσοκράτους Ἐναγόρας, 47)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α - Η ΑΝΟΔΟΣ

Ο τελευταίος Γεργίνος.....	9
Ο Έλληνας και ο Φοίνικας.....	12
Δυο γυναίκες.....	19
Στο γυμναστήριο.....	25
Η υπόσχεση του Φοίνικα.....	35
Ανεμώνες και νάρκισσοι.....	42
Μια αξιόλογη συνάντηση.....	54
Όποτε η βία θάβει αθώους οι μάνες γεννάνε επαναστάτες.....	61
Άμα θέλει η γυναίκα.....	74
Θαλασσινό ταξίδι.....	87
Στις Σάρδεις.....	103
Ευαγόρας και Τισσαφέρνης.....	113
Επιστροφή εν τάχει.....	125

ΜΕΡΟΣ Β- Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ

Οι στάβλοι του Αυγεία.....	139
Αδέρφι του δέντρου και της πέτρας.....	150
Η αγάπη για την Αθήνα.....	162
Αν ήσουν θεός.....	173
Αγκομαχητό έρωτος.....	179
Αθηναίων ψήφισμα.....	185
Μεγάλες αποφάσεις.....	197
Ο οίκος του καλόκαρδου Διογένη.....	205

«Μητέρα, πρέπει να φύγω».....	212
Δόκιμος θεός.....	219
Ακούσατε νέοι γέροντος.....	225
Άρχων γαρ ουκ αεί άρχει.....	234
Ο βασιλιάς και ο δούλος.....	240
Τα δέκα βασιλεια.....	247
Ευαγόρας και Κόνων.....	256
Ο θάνατος του Μεγάλου Βασιλιά.....	263
Οι τρεις άνασσεσ.....	270

ΜΕΡΟΣ Γ – Η ΙΣΧΥΣ

Ασφαλιστική δικλείδα.....	275
Ο Φαρνάβαζος.....	282
Ένα μήνυμα στον Ευαγόρα.....	289
Πυρετός πολεμικών προετοιμασιών.....	294
Μια περίεργη επίσκεψη.....	300
Η ανταρσία.....	309
Η ναυμαχία της Κνίδου.....	320
Ένας πραγματικός φίλος.....	324
Ξεκαθάρισμα λογαριασμών.....	334
Μόνο ο Ευαγόρας μπορεί.....	344
Καημένε μου!.....	351

ΜΕΡΟΣ Δ – ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΠΤΩΣΗ

Θέμα φιλοσοφίας και σοφίας.....	361
Η Ειρήνη του Μεγάλου Βασιλέως.....	367
Αρματωμένο περιστέρι.....	373
Ίτε Κύπριοι.....	379

Αρωμα ζωής.....	386
Η εισβολή.....	391
Η πολιορκία.....	400
Ένα μεγαλοφυές σχέδιο.....	407
Κατάρα σε όλους.....	416
Βασιλιάς δούλος.....	425
Το κόλπο της αλεπούς.....	431
Μια αλεπού με την ουρά στα σκέλια.....	440
Επίλογος.....	448
ΛΕΞΙΚΟ.....	455
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	463

ΜΕΡΟΣ Α'

Η ΑΝΟΔΟΣ

Ο τελευταίος Γεργίνος

Αντίς ν' ανάβουν αρωματικά κεριά σαν άλλοτε, τώρα στα θυμιατήρια του κατακτημένου παλατιού έκαιγε λίβανος και σμύρνα. Κρεμασμένες στις γωνιές των τοίχων έκαιγαν δάδες εμποτισμένες με λίπος. Μια βαρβαρική τσίκνα απλωνόταν τώρα παντού στην Κύπρο. Το παλάτι της Σαλαμίνας με τους ελληνικούς κίονες, με το λευκότατο μάρμαρο που λαμπύριζε στον κυπριακό ήλιο και με ψηφιδωτά που απεικόνιζαν ελληνικούς θεούς, που άλλοτε ανάδινε φως και μύρα, τώρα ζωλούσε πανταχόθεν σαν άπλυτος Πέρσης στρατιώτης. Φοίνικες, ξεδόντες, γερασμένοι απ' τη θάλασσα, σουλάτσαραν στις αυλάδες, αλλού γυρόφερναν φακίρηδες και μάγοι. Εκεί, όπου η σκιά έπεφτε παχιά, κοιμόντουσαν οι φρουροί με τις μεγάλες ασπίδες τους για προσκεφάλι, ξάπλαραν με ανοιχτά τα λερωμένα τριχωτά τους πόδια δείχνοντας ξεδιάντροπα τα σιχαμερά αχαμνά τους. Μέσα–μέσα Πέρσες στρατιώτες κατέφταναν ενώ άλλοι έφευγαν βιαστικοί παίρνοντας το δρόμο προς το λιμάνι αγριοκοιτάζοντας όσους Έλληνες συναντούσαν.

Μέσα στο παλάτι ο τύραννος της Σαλαμίνας Ακμπάρ καθάριζε τα δόντια του από το τελευταίο γεύμα, ένιωθε ακόμη τη γεύση του στιφάδου από λαγό κι άκουγε με δυσφορία τον Αντίοχο, που γονατιστός στο ένα του πόδι έδινε αναφορά για τις έρευνές του.

– Πρέπει να προσέχεις βασιλιά μου, έχεις πολλούς εχθρούς, ακόμη και μεταξύ των Φοινίκων αλλά πιο πολύ από όλους πρέπει να προσέχεις από τον...

Ο Ακμπάρ με μια χειρονομία τον σταμάτησε και θυμωμένος είπε:

– Είσαι τρελός, Αντίοχε. Βλέπεις παντού σπιουνιές κι όχτρητες. Ξεχνάς φαίνεται πως εδώ στη Σαλαμίνα, αλλά και σ' όλο το νησί, κυβερνούν Φοίνικες και Πέρσες. Ακόμα και σ' αυτό το Ιδάλιο, το ξέρεις δα, πως βασιλεύει για χρόνια ένας Φοίνικας, ο Κιτίου Βααλμελέκ. Οι Αθηναίοι έδωσαν όρκο να μην αναμειχτούν άλλο στην Κύπρο. Από ποιους λοιπόν να φοβηθώ;

– Μου φαίνεται βασιλιά, πως ξέχασες με ποιο τρόπο ανέβηκες, εσύ στο θρόνο.

– Αχ! Πώς να ξεχάσω. Ήταν η πιο ηρωική πράξη της ζωής μου. Ξεπάστρεψα εκείνο το χτικιό τον Ευάνθη.

– Κι από τότε που χάλασες τους Γεργίνους, έμεινα μόνο εγώ να σε προσέχω. Απ' τους Προμαλάγγους δεν έμεινε ούτε ένας. Οι δυο καλύτερες βασιλικές φρουρές διαλύθηκαν κι έμεινες μόνο με μερικούς Πέρσες στρατιώτες που μόνη τους έγνοια είναι πώς να πλουτίσουν, πώς να φάνε καλά και πώς να κοιμηθούν βαθύτερα. Κι ολόγυρά σου οι επίβουλοι οργιάζουν.

– Ανοησίες! Δεν υπάρχει κανένας Σαλαμιναίος ικανός να με βλάψει. Κι όσον αφορά τους Φοίνικες, δεν τρέχει κανένας λόγος να με πειράζουν.

– Φευ βασιλιά! Βυθίστηκες βαθιά στην καλοπέραση και δεν βλέπεις την κατάντια της πόλης. Οι Έλληνες της Σαλαμίνας δυστυχούν, οι Φοίνικες δεν έχουν δουλειά, έγιναν κλέφτες και δολοφόνοι κι οι Πέρσες στρατιώτες, τα παίρνουν από όλους και ξαπλάρουν.

– Χα, χα, χα! Βλέπεις! Ας κοιμούνται αυτοί κι εμείς ας

κάνουμε ήσυχα τη δουλειά μας.

– Δουλειά; Ποια δουλειά;

– Μα την τυραννία φυσικά. Είμαι ή δεν είμαι τύραννος της Σαλαμίνας;

– Είσαι, ω Ακμπάρ, αλλά για πόσο ακόμη; Όλοι είναι εναντίον σου, πότερο σε φθονούν οι Έλληνες όπως και κάποιοι Φοίνικες άρχοντες, που θέλουν την τυραννία για λογαριασμό τους, αλλά...

– Τι αλλά, δεν φοβάμαι κανένα απ' όλους αυτούς τους ψωριάρηδες.

– Βασιλιά, άκουσε κι εμένα που βρίσκομαι σ' αυτή τη δουλειά χρόνια πολλά και, σαν Γεργίνος που είμαι, έστω ο τελευταίος, έχω γνώση της κατάστασης.

– Ουφ, μ' έσκασες. Τι νομίζεις ότι θα 'πρεπε να κάνω;

– Ή να διώξεις τους φίλους σου τους Πέρσες...

– Αστειεύεσαι θαρρώ.

– ...ή να διώξεις τους εχθρούς σου. Έχεις πολλούς, αφού σου το 'πα, κάποιοι Φοίνικες караδοκούν να σου πάρουν το θρόνο, όμως πιο πολύ πρέπει να φοβάσαι τον Ευαγόρα.

– Ποιος είναι αυτός; Μήπως εννοείς εκείνον τον νεαρό Έλληνα που μοιάζει με θεό και που όλες οι γυναίκες τον θαυμάζουν;

– Ακριβώς αυτόν!

– Πφ. Αυτόν δεν τον φοβάμαι. Αυτός δεν κάνει για πολέμους, οι θεοί του δώσανε ομορφιά και κάλλος μα δεν του δώσανε εξουσία. Εξάλλου δεσμεύεται κι αυτός απ' τη συμφωνία που έκαναν οι Αθηναίοι. Δεν δικαιούται να αναμειχθεί στην τυραννία της Σαλαμίνας, αυτή είναι υπόθεση μόνο των Περσών και των Φοινίκων.

Ο Έλληνας και ο Φοίνικας

Ο Ευαγόρας μόνος, σκεφτικός και σκυθρωπός αγνάντευε την κίνηση στο λιμάνι της Σαλαμίνας. Ήταν από τις λίγες φορές που βγήκε να σεργιανίσει μονάχος, χωρίς τη συνοδεία κάποιου, του υπασπιστή του, ενός φίλου ή έστω κάποιου δούλου, τουλάχιστον. Όταν ήταν μόνος, και δεν είχε συνοδό να γνιοιάζεται γι' αυτόν, μπορούσε να σκέφτεται και να κινείται καλύτερα. Εξάλλου, στη συνάντηση που ανάμενε να έχει με τον Αθηναίο αγγελιαφόρο, δεν ήθελε να έχει συντροφιά. Κοίταζε ανυπόμονα το λιμάνι, ύστερα έβαλε αντήλιο το χέρι και ατένισε τον ορίζοντα εκεί που έσμιγε η θάλασσα με τον ουρανό. Τίποτε! Καμιά ελληνική τριήρης δεν πλησίαζε τα νερά της Σαλαμίνας.

Απογοητευμένος άφησε τη ματιά του να πλανηθεί πίσω στο λιμάνι. Μια φοινικική τριήρης ήταν εκεί αραγμένη. Τα πανιά της ήταν μπαλωμένα και κακορίζκα. Μουτρωμένοι και ρακένδυτοι οι δούλοι κουβαλούσαν στους ώμους τους αμφορείς γεμάτους με κρασί. Κάποιοι άλλοι μετέφεραν αμφορείς με λιόλαδο κι άλλους με αρώματα, λάδια κι αλοιφές. Οι δούλοι είχαν τελειώσει το πιο δύσκολο κομμάτι της αγγαρείας τους καθώς έσυραν και με κόπο φόρτωσαν στο πλοίο μεγάλα κομμάτια από δουλεμένο χαλκό, χάλκινα δοχεία, χάλκινες ασπίδες και κοντάρια. Τα καράβια λιγόστεψαν κι όσα απ' αυτά έφταναν στη Σαλαμίνα έρχονταν αδειανά κι έφευγαν

γεμάτα, έτσι το νησί όσο περνούσε ο καιρός τόσο φτωχότερο γινόταν.

Ο μαρασμός της πόλης είχε χαλαρώσει τις δουλειές του λιμανιού. Πουθενά ελληνικά καράβια, πουθενά τριήρεις από τα ελληνικά νησιά. Πού πήγαν οι εποχές που ήσαν φορτωμένα μ' όλα τα καλά της εποχής, με κρασί, λιόλαδο και μαστίχα. Η μυρουδιά, που ήταν απλωμένη παντού, ήταν κι αυτή αλλιώςτικη πια. Μύριζε σαπίλα, ψοφίμια, αηδιαστική ψαρίλα, πόδια και χνώτα βαρβαρικά, λες και χιλιάδες ξυπόλυτοι Πέρσες με χαλασμένα δόντια ξεφυσούσαν ολημερίς κι ολονυχτίς.

Ο ίδιος ο Ευαγόρας δεν έζησε εκείνες τις παλιές καλές εποχές, ακουστά μόνο τις είχε από τον πατέρα του, κι εκείνος απ' τον δικό του. Μέσα του όμως κυριαρχούσαν εικόνες και σκέψεις, δουλεμένες έντεχνα από τον Έλληνα δάσκαλό του, που φρόντισε να του θυμίζει κάθε τόσο τους προγόνους του, όλους εκείνους που δόξασαν τη Σαλαμίνα και την Αθήνα. «Μην ξεχνάς, του έλεγε, πως εδώ βασίλεψε ο Ευέλθων και πως εδώ ο Ονήσιλος θυσιάστηκε για την πόλη. Μην ξεχνάς τον Χαριτιμίδα και τον Κίμωνα που πολέμησαν εδώ για τη λευτεριά των Ελλήνων. Αλλά πάνω από όλα μην ξεχνάς την καταγωγή σου, Ευαγόρα. Είσαι ένας Τευκρίδης, είσαι ακόμη ένας Αιακίδης που αυτό σημαίνει πως οι ρίζες σου φτάνουν μέχρι τον ίδιο τον Δία»

Καθώς οι σκέψεις ετούτες τον αποκοίμιζαν, πρόσεξε ξαφνικά μερικούς Πέρσες που περιδιάβαζαν στο λιμάνι. «Θα 'ναι η φρουρά», σκέφτηκε. Με τους μυτερούς ψηλούς τους σκούφους και τις μακρές γενειάδες τους φάνταζαν γελοίιοι και με το ύφος το υπεροπτικό που πάγωσε στα πρόσωπά τους έμοιαζαν με μάσκες τραγωδίας. Ο Ευαγόρας αναστέναξε. Θυμήθηκε τις ιστορίες που του 'λεγε ο δάσκαλός του για τον Κίμωνα, που ήρθε πριν τριάντα πέντε χρόνια περίπου για να

λευτερώσει την Κύπρο από τους Πέρσες, έκαμε μερικές μάχες και πέθανε καθώς πολεμούσε από την επιδημία που πλάκωσε στον τόπο. Οι Αθηναίοι έφυγαν κι άφησαν την Κύπρο στο έλεος των Περσών κι από τότες όλα παραδόθηκαν στους Φοίνικες και στους Πέρσες. Όλο το μίσος, που τους προκάλεσε ο Κίμωνας, το αμόλησαν ενάντια στους ντόπιους, έτσι μια πόλη μετά την άλλη παραδίδονταν στις ορέξεις των βαρβάρων.

– Χαίρε, Ευαγόρα.

Έστρεψε το πρόσωπό του προς τη μεριά από όπου ακούστηκε η φωνή. Μια ομάδα από πέντε άρχοντες με επικεφαλής τον Αβδήμονα πλησίαζαν χαμογελώντας φιλικά. Ο Ευαγόρας τους γνώριζε όλους. Ήταν άνθρωποι περίεργοι, που του προκαλούσαν πολλά ερωτηματικά με τη συμπεριφορά τους. Δουλοπρεπείς μπροστά στον τύραννο της πόλης, επικριτικοί μακριά του. Αρκετές φορές προσπάθησαν να τον προσεγγίσουν, αλλά ο Ευαγόρας ένιωθε άβολα μαζί τους, έτσι προτιμούσε να τους αποφεύγει. Εξάλλου ο Αβδήμων ήταν Φοίνικας από το Κίτιο, μια πόλη που ήταν ολοκληρωτικά δοσμένη στους Φοίνικες και τους Πέρσες, και που πρόσφατα ο τύραννος της, ο Βααλμελέκ πήρε με τη βία την εξουσία και στο Ιδάλιο. Όλοι οι Έλληνες της Σαλαμίνας αναρωτιόντουσαν γιατί έφυγε από το Κίτιο κι ήρθε να κατοικήσει στη Σαλαμίνα. Γύρω από το πρόσωπό του Αβδήμονα υπήρχε ένα μεγάλο αίνιγμα, με το οποίο ο Ευαγόρας δεν ήθελε να ασχοληθεί, προτιμούσε να το αγνοεί. Όμως τώρα δεν μπορούσε να τους αποφύγει, οι πέντε άρχοντες λες και ξεφύτρωσαν μπροστά του από το πουθενά.

– Χαίρε και σε σας άρχοντες, απάντησε ξερά.

Έκαναν ένα κύκλο γύρω από τον Ευαγόρα. Εκτός από τον Αβδήμονα ήταν ακόμη ένας Φοίνικας, οι άλλοι τρεις ήταν